

	Vayikra Chap 19	Rachi
יא	לֹא תִגְנוּבוּ וְלֹא תִכְחֲשׁוּ וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ: Vous ne volerez point ; vous n'agirez point avec tromperie ni mensonge les uns envers les autres.	לֹא תִגְנוּבוּ. אֲזַהֲרָה לְגוֹנוֹב מִמוֹן, אֲכַל לֹא תִגְנוּב שְׂפַע שְׂרֵת הַדְּבָרוֹת אֲזַהֲרָה לְגוֹנוֹב נִפְשׁוֹת, דְּבַר הַלֵּמֵד מֵעֲנִינֵנוּ — דְּבַר שְׂחִיבִין עָלָיו מִיתַת בֵּית דִּין: וְלֹא תִכְחֲשׁוּ. לְפִי שְׁנֵאמַר (וִיקְרָא ה'), וְכַחַשׁ בָּהּ מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֻמָּשׁ, לְמַדְנוּ עֲנֹשׁ, אֲזַהֲרָה מִנֵּין? ת"ל וְלֹא תִכְחֲשׁוּ: וְלֹא תִשְׁקְרוּ. לְפִי שְׁנֵאמַר (שם), וְנִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר יִשְׁלַם קֶרֶן וְחֻמָּשׁ, לְמַדְנוּ עֲנֹשׁ, אֲזַהֲרָה מִנֵּין? ת"ל וְלֹא תִשְׁקְרוּ: לֹא תִגְנוּבוּ וְלֹא תִכְחֲשׁוּ וְלֹא תִשְׁקְרוּ וְלֹא תִשְׁבַּעוּ. אִם גִּנְבַּת סוּפָה לְכַחַשׁ, סוּפָה לְשֶׁקֶר, סוּפָה לְשַׁבַּע לְשֶׁקֶר:
יב	וְלֹא תִשְׁבַּעוּ בִשְׁמִי לִשְׁקֹר וְחַלְלֵתָ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: Tu ne jureras point faussement par Mon nom, profanant le nom de ton Dieu : Je suis l' Éternel	וְלֹא תִשְׁבַּעוּ בִשְׁמִי. לָמָּה נֵאמַר? לְפִי שְׁנֵאמַר לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׁוָא (שְׁמוֹת כ'), יָכוֹל לֹא יִהְיֶה חַיִּב אֵלָּא עַל שֵׁם הַמִּיחָד, מִנֵּין לְרַבּוֹת כָּל הַפְּנוּיִין? ת"ל וְלֹא תִשְׁבַּעוּ בִשְׁמִי לִשְׁקֹר — כָּל שֵׁם שֵׁשׁ לִי (ספרא):
יג	לֹא־תַעֲשֶׂק אֶת־רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־תִלֵּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֹתָךְ עַד־בֹּקֶר: Tu ne tromperas point ton prochain. ne commettras point de vol. Le salaire d'un ouvrier ne restera pas chez toi jusqu'au matin.	לֹא תַעֲשֶׂק. זֶה הַכּוֹבֵשׁ שֹׁכֵר שְׂכִיר (בבא מציעא ס"א): לֹא תִלֵּין. לְשׁוֹן נִקְבָּה, מוֹסֵב עַל הַפְּעוּלָה: עַד בֹּקֶר. בְּשִׁכְרִיר יוֹם הַפְּתוּב מְדַבֵּר, שִׁיזִיאָתוֹ מִשְׁשֻׁקְעָה חֲמָה, לְפִיכָף זָמַן גְּבוּי שְׂכָרוֹ כָּל הַלֵּילָה, וּבִמְקוֹם אַחֵר הוּא אוֹמֵר וְלֹא תְּבוֹא עָלָיו הַשָּׁמֶשׁ (דְּבָרִים כ"ד), מְדַבֵּר בְּשִׁכְרִיר לִילָה, שֶׁהַשָּׁלֵּמַת פְּעֻלָּתוֹ מְשִׁיעָלָה עֲמוּד הַשָּׁחַר, לְפִיכָף זָמַן גְּבוּי שְׂכָרוֹ כָּל הַיּוֹם, לְפִי שְׁנִתְנָה תוֹרָה זָמַן לְבַעַל הַבַּיִת עוֹנָה לְבִקְשׁ מַעוֹת (בבא מציעא ק"י):
יד	לֹא־תִקְלַל חֵרֶשׁ וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל וְיִרְאֵת מֵאַלְהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: Tu n'insulteras pas le sourd, et tu ne mettras pas d'obstacle devant l'aveugle. Tu craindras ton Dieu : Je suis l' Éternel	לֹא תִקְלַל חֵרֶשׁ. אֵין לִי אֵלָּא חֵרֶשׁ, מִנֵּין לְרַבּוֹת כָּל אָדָם? ת"ל בְּעַמֶּךָ לֹא תֵאָר (שְׁמוֹת כ"ב), אִם כֵּן לָמָּה נֵאמַר חֵרֶשׁ? מַה חֵרֶשׁ מֵיחָד שֶׁהוּא בְּחַיִּים, אֵף כָּל שֶׁהוּא בְּחַיִּים, יֵצֵא הֵמָּה שְׂאִינוֹ בְּחַיִּים (ספרא): וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל. לְפָנֶי הַסּוּמָא בְּדָבָר לֹא תִתֵּן עֲצָה שְׂאִינָה הוֹנֵגֶת לוֹ, אֵל תֹּאמַר מִכָּר שְׂדֵה וְקָח לָךְ חֲמוֹר, וְאַתָּה עוֹקֵף עָלָיו וְנוֹטֵלָה הֵימָנוּ (שם): וְיִרְאֵת מֵאַלְהֶיךָ. לְפִי שֶׁהַדָּבָר הַזֶּה אֵינוֹ מְסוּר לְבְּרִיּוֹת לִידַע אִם דַּעַתוֹ שֶׁל זֶה לְטוֹבָה אוֹ לְרָעָה, וְיָכוֹל לְהַשְׁמִיט וְלוֹמַר לְטוֹבָה נִתְּפֹנֶתִי, לְפִיכָף נֵאמַר בּוֹ וְיִרְאֵת מֵאַלְהֶיךָ הַמְּפִיר מִחֲשָׁבוֹתֶיהָ; וְכֵן כָּל דְּבַר הַמְּסוּר לְלִבּוֹ שֶׁל אָדָם הַעוֹשֶׂהוּ וְאֵין שְׂאֵר הַבְּרִיּוֹת מִפִּירוֹת בּוֹ, נֵאמַר בּוֹ וְיִרְאֵת מֵאַלְהֶיךָ:
טו	לֹא־תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט לֹא־תִשָּׂא פְּנֵי־דָל וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גָדוֹל בְּצֹדֵק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתָךְ: Tu ne rendras point de décision injuste : ne favorise pas le pauvre et ne fais point de faveur au riche ; juge équitablement tes proches.	לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפָּט. מְלַמֵּד שֶׁהַדִּין הַמְּקַלְקֵל אֶת הַדִּין קְרוּי עוֹל, שְׁנוּי וּמִשְׁקָץ, חֶרֶם וְתוֹעֵבָה, שֶׁהָעוֹל קְרוּי תוֹעֵבָה, שְׁנֵאמַר כִּי תוֹעֵבַת ה' יְגוֹ' כָּל עֲשֵׂה עוֹל (דְּבָרִים כ"ה), וְהַתוֹעֵבָה קְרוּיָה חֶרֶם וְשִׁקָּץ שְׁנֵאמַר וְלֹא תִבִּיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתְךָ וְהֵייתָ חֶרֶם כְּמַהוּ שִׁקָּץ תִּשְׁקָצְנוּ יְגוֹ' (שם ז'): לֹא תִשָּׂא פְנֵי דָל. שְׁלֹא תֹאמַר עֲנִי הוּא זֶה, וְהָעֲשִׂיר חַיִּב לְפָרְנָסוֹ, אֲזַכְּנוּ בְּדִין וְנִמְצָא מִתְּפָרֵס בְּנִקְיוֹת (ספרא): וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גָדוֹל. שְׁלֹא תֹאמַר עֲשִׂיר הוּא זֶה, כֵּן גְּדוֹלִים הוּא זֶה, הֵיכָף אֲבִישְׁנוּ וְאֶרְאֶה בְּבִשְׁתּוֹ? עֲנֹשׁ יֵשׁ בְּדָבָר לְכָף נֵאמַר וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גָדוֹל: בְּצֹדֵק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתָךְ. כְּמִשְׁמָעוֹ; ד"א: הָיִי דִן אֶת חֲבֵרְךָ לְכָף וְזָכוֹת (שְׁבוּעוֹת ל'):

טז	לֹא-תִלְךָ רֵכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא תַעֲמֹד עַל- בָּנֵי רֵעֶךָ אֲנִי יְהוָה: Ne traitez pas avec bassesse les membres de votre peuple. Ne tirez aucun profit de votre prochain : Je suis Dieu .	לא תלך רכיל. אֲנִי אֹמֵר עַל שֵׁם שְׂכָל מְשֻׁלָּחִי מִדָּנִים וּמִסָּפְרֵי לְשׁוֹן הָרַע הוֹלְכִים בְּבִתִּי רַעֲיָהֶם לְרַגֵּל מַה יֵּרָאוּ רָע, אוֹ מַה יִּשְׁמְעוּ רָע, לְסַפֵּר בְּשׁוֹק, נִקְרָאִים הוֹלְכֵי רֵכִיל — הוֹלְכֵי רִגְלִיָּה, אֲשֶׁפִּי"מִנֵּט בְּלַעַז. וַיִּרְאֶה לְדַבְּרִי, שְׁלֹא מְצִינֵנוּ רְכִילוֹת שְׂאִין כְּתוֹב בְּלִשׁוֹן הַלִּיכָה, לֹא תִלְךָ רֵכִיל, הוֹלְכֵי רֵכִיל גִּחְשָׁת וּבִרְזָל (יִרְמִיָּהוּ ו'), וְשֹׁאֵר לְשׁוֹן הָרַע אֵין כְּתוֹב בּוֹ הַלִּיכָה, מְלִשְׁנֵי בִסְתֵר רַעְהוּ (תְּהִלִּים ק"א), לְשׁוֹן רְמִיָּה (שֵׁם ק"כ), לְשׁוֹן מִדְּבָרֹת גְּדֻלוֹת (שֵׁם י"ב); לְכָךְ אֲנִי אֹמֵר שְׁהִלְשׁוֹן הוֹלָה וּמִרְגָּל, שְׁהַכֹּף נִחְלָפָה בְּגִימ'ל, שְׂכָל הָאוֹתִיּוֹת שְׁמוֹצְאֵיהֶם מִמָּקוֹם אֶחָד מִתְחַלְפוֹת זֶה בָּזוֹ, בִּי"ת בִּפ"א וְגִימ'ל בְּכ"ף וְקו"ף, וְנו"ן בְּלמ"ד, וְזו"ן בְּצד"י, וְכֵן וּבִרְגֵל בְּעֵבֶדְךָ (שְׁמוּאֵל ב י"ט) — רַגֵּל בְּמִרְמָה לֹאמַר עָלֵי רַעְה, וְכֵן לֹא רַגֵּל עַל לְשׁוֹן (תְּהִלִּים ט"ו), וְכֵן רוֹכֵל — הַסּוֹחֵר וּמִרְגָּל אַחֵר כָּל סְחוּרָה, וְכֵן הַמוֹכֵר בְּשָׂמִים לְהִתְקַשֵּׁט בָּהֶם הַנָּשִׁים, עַל שֵׁם שְׁמֻחָזֵר תַּמִּיד בְּעִירוֹת, נִקְרָא רוֹכֵל לְשׁוֹן רוֹגֵל; לֹא תִיכּוֹל קוֹרְצִין כְּמוֹ וְאָכְלוּ קִרְצִיהוֹן דִּי יְהוּדָיָא (דְּנִיאל ג':ח'), אֲכַל בֵּיהּ קוֹרְצָא בִּי מִלְכָּא (בְּרֻכּוֹת נ"ח:); נִרְאָה בְּעֵינַי שֶׁהִזָּה מִשְׁפָּטָם לְאַכֵּל בְּבֵית הַמִּקְבֵּל דְּבִרְיָהֶם שׁוֹם הַלְעָטָה, וְהוּא גָּמַר חֲזוֹק שֶׁדְּבָרָיו מְקִימִים וְנִעְמִידִם עַל הָאֲמֶת, וְאוֹתָהּ הַלְעָטָה נִקְרָאת אֲכִילַת קוֹרְצִין, לְשׁוֹן קוֹרֵץ בְּעֵינָיו (מִשְׁלֵי ו'), שָׁכַן דָּרָךְ כָּל הוֹלְכֵי רֵכִיל לְקֹרֵץ בְּעֵינֵיהֶם וְלִרְמֹז דְּבָרֵי רְכִילוֹתָן, שְׁלֹא יִבְיִנוּ שְׂאֵר הַשּׁוֹמְעִים: לא תעמד על דם רעך. לְרֹאוֹת בְּמִיתָתוֹ וְאֵתָהּ יָכוֹל לְהַצִּילוֹ, כְּגוֹן טוֹבֵעַ בְּנֶהָר וְחִיָּה אוֹ לִיסְטִים בָּאִים עָלָיו (סְנֵהדְרִין ע"ג): אני ה'. נִאֲמָן לְשֵׁלֶם שָׂכָר, וְנִאֲמָן לִפְרַע:
יז	לֹא-תִשָּׁנָא אֶת-אָחִיךָ בְּלִבְכָּךְ הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת-עַמִּיתְךָ וְלֹא-תִשָּׂא עָלָיו חֶטְא: Tu ne haïras point tes proches dans ton cœur. Tu les réprimanderas, mais ne te rendras point coupable à cause d'eux.	ולא תשא עליו חטא. לֹא תִלְבִּין אֶת פְּנֵיו בְּרָבִים (עִי' סְפָרָא):
יח	לֹא-תִקֵּם וְלֹא-תִטֹּר אֶת-בְּנֵי עַמֶּךָ וְאַהְבַּת לִרְעֶךָ כְּמוֹךָ אֲנִי יְהוָה: Tu ne te vengeras point et tu ne garderas point de rancune contre les membres de ton peuple. Aime ton prochain comme toi-même : Je suis Dieu .	לא תקם. אָמַר לוֹ הַשְׂאִילֵנִי מִגִּלְךָ, אָמַר לוֹ לֹא, לְמַחֵר אָמַר לוֹ הַשְׂאִילֵנִי קִרְדָּמָה, אָמַר לוֹ אֵינִי מִשְׂאִילָךְ כְּדָרְךָ שְׁלֹא הַשְׂאִלְתָּנִי, זֶה הִיא נְקִימָה; וְאֵיזוֹ הִיא נְטִירָה? אָמַר לוֹ הַשְׂאִילֵנִי אֶת קִרְדָּמָה, אָמַר לוֹ לֹא, לְמַחֵר אָמַר לוֹ הַשְׂאִילֵנִי מִגִּלְךָ, אָמַר לוֹ הֵא לָךְ, אֵינִי כְּמוֹתְךָ שְׁלֹא הַשְׂאִלְתָּנִי, זֶה הִיא נְטִירָה, שְׁנוּטֵר הָאִיבָה בְּלִבּוֹ, אַע"פִּי שְׂאִינִי נוֹקֵם (סְפָרָא; יוֹמָא כ"ג): ואהבת לרעך כמוך. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא זֶה כָּלֵל גְּדוֹל בַּתּוֹרָה (סְפָרָא):